

שיחה לעם

רעיון לפרשת השבוע מעובד ע"פ שיחות הרבי מליובאוויטש

מהותו של צדיק בחייו ולאחר מכן

לפי זה ניתן להבין מדוע פטירתו של משה מרומזת דווקא על-ידי אי הזכרת שמו. שכן שמו של האדם נועד בשביל שיהיה אפשר לקרוא לו, אבל השם איננו האדם בעצמו. האדם עצמו היה יכול להסתדר גם ללא שם⁸. לעומת זאת, כאשר פונים לאדם כנוכח, כמו האמירה 'אתה' וכדומה, יש בכך פנייה לאדם בעצמו⁹.

אי לכך, מאחר שבשעת פטירתו התעלה משה לשורשו ועצמיותו, הרי הוא למעלה מבחינת 'שם', שהיא בחינה חיצונית ביחס לאדם עצמו. לכן הוזכרו בפרשתנו, אמירות רבות של הקב"ה הפונות למשה בצורה ישירה, כמו "ואתה תצוה" ו"ועשית" ועוד, ורק שמו של משה לא נזכר בה. כדי לרמז שבשעת הסתלקותו הוא התעלה למעלה מבחינת שמו, אך הוא בעצמו 'נמצא' בעולם גם לאחר פטירתו¹⁰.

מאחר ושמו של משה נעדר דווקא מפר' תצוה, מובן שגם תוכן הפרשה עצמה קשור לעצמותו של משה שלמעלה מהשם שלו.

ניתן לבאר זאת בדרך הרמז¹¹: ידוע שתוכן כל פרשה מרומז בשם שלה¹². והנה, הערך המספרי של שם הפרשה 'תצוה', הוא 501. ואכן, בתורת החסידות מוסבר, שמספר זה מורה על עצמותו של הקב"ה, שלמעלה מכל שם¹³. וכן על עצם הנשמה שלמעלה מכל השמות שנקראו לה¹⁴.

באופן נוסף ניתן לבאר, שהדבר מרומז גם במספר הפסוקים שיש בפרשה - 101 פסוקים¹⁵. גם מספר זה מסמל על הקב"ה בעצמו. המספר מאה מסמל שלמות בעולם, ואילו המספר מאה ואחד מסמל על הקב"ה כפי שהוא למעלה לגמרי מהעולם¹⁶.

(לקוטי שיחות חלק כו)

ידוע, פרשת תצוה היא הפרשה היחידה בתורה שכלל לא מוזכר בה שמו של משה רבנו, מאז הופעתו לראשונה בפרשת שמות¹.

מובא על כך בספרים², שהדבר רומז על יום פטירתו של משה רבנו, ז' באדר, החל בדרך-כלל בסמיכות לשבת פרשת תצוה.

אולם קביעה זו דורשת ביאור: פרשתנו איננה 'מתעלמת' כלל ממשה רבנו, שהרי כל פסוקי הפרשה הם ציוויים שונים של ה' שנאמרו למשה רבנו. רק שמו של 'משה' בלבד, אינו מופיע בה מפורשות. כיצד ניתן לומר אם כן, שהסתלקותו של משה נרמזת בפרשה על-ידי אי הזכרת שמו³!?

להבנת העניין, יש להקדים את המבואר בתורת החסידות⁴ בנוגע לפטירתם של צדיקים. בהיות הצדיק חי בגופו, הייתה נשמתו תחת מגבלות הגוף הגשמי, ולא הייתה יכולה 'להתגלות' כפי שהיא בעצמה. לכן, גם תלמידיו הגדולים לא היו יכולים 'לקבל' השפעות רוחניות או גשמיות מנשמת הצדיק בעצמה, אלא רק כפי שהיא האירה בגוף הצדיק. הם היו יכולים לזכות ל'הארה' מצומצמת מהנשמה בלבד.

אך לאחר הסתלקות הצדיק, מתעלית נשמתו לשורשה למעלה ואינה מוגבלת בגופו. יתירה מזו, גם לאחר פטירתו, נמצא הצדיק בעולם הזה, ואף יותר מאשר בחייו⁵. הימצאות נשמתו בעולם היא כמובן בהעלם⁶, אך נוכחות רוחנית זו כוללת גם את דרגותיה הנעלות של הנשמה, אותם קיבלה בעלייתה למעלה, לשורשה בעצם הנשמה. משום כל זאת, יכולים אז תלמידיו של הצדיק, 'לקבל' ממנו יותר מאשר בחייו⁷.

¹ ובנו יעקב 'בעל הטורים' בתחילת פרשתנו. אך זהו מלבד ספר דברים, שבחלק מפרשיותיו לא נזכר שמו של משה: עקב, ראה, שופטים, תצא ונצבים (פירוש הרא"ש). [בטעם הדבר ניתן לומר, מפני שכל ספר 'משנה תורה' נאמר על-ידי משה, כפי שנאמר בתחילתו "אלה הדברים אשר דיבר משה" (לקוטי שיחות חלק ג' עמוד 675). ומאחר שספר זה נאמר כחזרה כללית על כל התורה וכהמשך אחד רצף, הרי הוא נחשב כמו פרשה אחת ארוכה (ספר השיחות תשנ"ב פרשת תצוה בהערה 1)].

² 'מאור עיניים' רבי מנחם נחום מטשרנוביל, בפרשתנו. [יש לציין: בעל הטורים כותב שהטעם הוא משום אמירת משה: "ואם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות פרק ל"ב פסוק ל"ב). כלומר, משה ביקש מה' לסלוח לישראל על חטאם בעגל, והוסיף, שאם אינו סולח להם, הוא מבקש שיימחק שמו מכל התורה. ואף-על-פי שה' סלח לישראל, ק'ללת' של משה התקיימה בפרשה זו, משום שקלה של חכם מתקיימת אף כאשר לא התקיים תנאו. אך לפי טעם זה דרוש ביאור, מדוע דווקא פרשת תצוה 'נבחרה' לקיום דבריו 'מחני נא מספרך' (לקוטי שיחות חלק כא שיחה א לפרשת תצוה)].

³ השאלה מתחזקת לאור הידוע, שבפטירת צדיק מהעולם הוא מסתלק גופו הגשמי בלבד, אך שמו ופעולותיו מתקיימות ונשארות לעד. מדוע אם כן, נרמזה פטירת משה דווקא באי הזכרת שמו. תניא, אגרת הקודש סימן ז"ך וביאור שם.

⁴ בווהר חלק ג' פרשת אחרית דף ע"א עמוד ב' כתוב: שצדיק הנפטר מעולם הזה, אינו מסתלק ונאבד מכל העולמות, אלא הוא נמצא בכל העולמות יותר מאשר בחייו. ובספר התניא (שם) מבאר שהוא נמצא גם בעולם הזה יותר מאשר בחייו, כיוון ש'חי' הצדיק אינם חיים בשרים כי אם חיים רוחניים. שהם אמונתו ויראה ואהבה... ושלושת מדות אלו הם בכל עולם ועולם".

⁵ הסיבה לכך היא משום שהנשמה מתעלית לשורשה ומקורה ושובה לעצמותה, והרי עצם הנשמה אינו יכול 'להתגלות', כיוון שהוא לא בגדר גילוי כלל.

⁶ [בתניא (שם) אכן מחלק בין שתייה, וכותב, שהואיל ונשמתו "אינה בתוך כל", יכולים תלמידיו לקבל 'מבחינת רוח רבם העצמי', שהם אמונתו ויראתו ואהבתו אשר עבד בהם את ה', ולא זיוון בלבד המאיר חוץ לכלי לפי... שכל דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל במקומו ומדרגתו הראשונה גם לאחר שנתעלה למעלה. ובחינה זו הראשונה... היא המתפשטת בתלמידיו". אך ההשפעה

⁸ 'מעליית רוחו ונשמתו למקור חוצבו' - "אינה מתלבשת בתוך מוחם ממש כראשונה, רק מאירה עליהם מלמעלה". בכל מקרה, מאחר שתלמידיו מקבלים גם מבחינה זו, מובן שגם היא נמצאת בעולם הזה.

⁹ כפי שרואים במוחשי, שנזכרים שם לתינוק מספר ימים לאחר שנולד. יתירה מכך, שמו של 'משה' ניתן לו בפשטות רק ע"ב בתיה בת פרעה - "כי מן המים משיתיהו". והדבר ארע בהיותו בן 3 חדשים.

¹⁰ כלשון ה'כלי יקר' בתחילת פרשתנו על הכתוב "ואתה תצוה" - "ואתה היינו ממהות עצמותך".

¹¹ כדברי חז"ל על משה, שאף לאחר פטירתו הוא 'עומד ומשמש' (סוטה דף י"ג עמוד ב').

¹² הערה חשובה: אחד מדרכי הלימוד בתורה הוא על-ידי רמזים, בהם נכללים גם הגמטריאות (קישור בין שתי מילים שהערך המספרי שלהם הוא זהה). עשיית הגמטריאות אינה 'שדה פרוץ' לכל הרוצה, כיוון שהיא נכונה רק כאשר יש קשר תוכני בין המילים אותם רוצים לקשר.

¹³ הטעם לכך שהדבר רק 'דמו' בפרשה, ניתן לומר מפני שמדובר כאן על 'עצם' שהוא למעלה מגדר גילוי, ולכן אינו יכול להתגלות בתוכן הפרשה.

¹⁴ [אפילו אם נאמר ששמות הפרשיות הם מנהג ישראל בלבד, הרי מאחר שכך נקראו כבר ע"י גדולי ישראל הראשונים, מובן ששמות אלו הם חלק מהתורה. יתירה מזו, גם התוכן של כל הפרשיות, מרומז בשמות שבהם נקראים אותם פרשיות. כיוון שאם הפרשה נקראת על-פי התורה בשם זה, הדבר מוכיח שהשם מבטא את תוכן הפרשה, שהרי אין דבר מקרי בתורה (לקוטי שיחות חלק ה' עמודים 57-58)].

¹⁵ זהו הפירוש במאמר חז"ל: "הלך הקב"ה מאלף חמש מאות שנה לקנות לו שם" (מדושריבה קהלת פרשה ז' פסקה ב'). הליכה זו של הקב"ה הייתה בשביל לנלות את שמו בכל העולם, והרי כללות הבריאה היא במספר 500. ומכך ששמו של הקב"ה שייך למספר 500, מובן שהאחד שנוסף על מספר זה, מורה על יחידו של עולם הקב"ה בעצמו.

¹⁶ כידוע מאמר חז"ל על הנשמה: "נשמה שמות נקרא לה, נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה" (מדושריבה בראשית פרשה י"ד פסקה ט'). ומאחר ששלמותו של כל מספר הוא במספר מאה (עשר פעמים עשר), הרי שלמותו של כל החמשה שמות היא במספר 500. לפי זה, האחד שנוסף על מספר זה, מורה על הנשמה עצמה שלמעלה מהשמות שנקראו לה.

¹⁷ לקוטי תורה פרשת ראה דף כ"ב עמוד ג', וראה חידושי אגודת מהרש"א על מסכת חגיגה ט, ב.

¹⁸ בנוסף לרמז הידוע, שהאותיות הנעלמות בשביל לנלות את שמו בכל העולם, והרי כללות המספר פסוקי הפרשה שנעלם בה שמו של משה (מגלה עמוקות אפ"ן נ"ז).